

Kinek a Galériája?

Néhány héttel ezelőtt dr. Trogmayr Ottó, a Móra Ferenc Múzeum igazgatója cikket írt lapunkban a szegedi Galéria ügyében. Kérte a város képzőművészeit (az ügyben legilletékesebbeket) és a művészet iránt érdeklődő és felelősséget érző közönséget, írja meg véleményét a legproblémásabb kérdésekben. Sürget az idő, ha azt akarjuk, hogy a Szegedi Ünnepi Hetekre megnyíljon a szegedi kortárművészetet reprezentáló kiállítás. Izgalmas vitákat váltott ki az ügy, sok beszélgetés alkalmával vetődött fel a Galéria-kérdés, vélemények csaptak össze, azonban egy kezemen meg tudom számolni a múzeumhoz érkezett leveleket. Ezt még az sem szépíti, hogy két hozzászólást a Délmagyarország közölt. Hol van hát a nagy szóbeli aktivitás írásos bizonyítéka?

1.

Azt hiszem, abban a kérdésben, hogy legyen-e, kelle-e ez a kortárművészetet bemutató kiállítás, egyetlen negatív vélemény sem fogalmazódott meg. Az igény annyira szorító, a lehetőség adott, most már a megoldás sürgető. Itt még arra sem kellene hivatkozni, hogy nemcsak külföldön, de hazánk nagyvárosaiban is egy helyütt szemlélhetjük a városban dolgozó művészek reprezentáns alkotásait. Ha Szegeden nincs arra lehetőség, hogy külön bemutatótermet kapjon a város képzőművészete, akkor a múzeum által felkínált lehetőséggel kell élni. A szerénység nem szegénységet jelent. Ebben az esetben különösen nem. A szegedi képzőművészet megérdemli ezt az állandó nyilvánosságot. Hiszen a művészek egy-egy alkotásából összeálló mozaik-panno keresztszövetet ad a városban folyó munkáról, felelősi és nyilvántartja a művészeket, jelzéseként felvillantja azokat az utakat, melyeknek meghódítására ezek az alkotók vállalkoztak, és azt is mutatja, hol tartanak ebben a művészi hódító háborúban. „Élő” katalógus lenne ez, a hozzánk érkezőknek, a város vendégeinek, műgyűjtőknek, képbarátoknak, múzeumlátogatóknak segítőtársa. Többek között ezért kell majd a ké-

pek alá az alkotó és a mű címe mellé feltüntetni a művész foglalkozását és lakcímét is. Hogy felkereshessék ezek a látogatók, érdeklődők és „megfertőzötték” a nekik tetsző mű alkotóját műtermében is, megismerkedhessenek a többi alkotással, esetleg (hiszem, hogy nem pusztán ábránd) vásárolhassanak is. Így fonódnak össze egyébe az érdekek. A város művészetét támogató feladata, a népművelési szándék és küldetés, a vizuális nevelés országosan sürgető feladata, a város idegenforgalmának új színfolttal való felrészítése, a művésztszadalmunk közös, és az egyes művészek egyéni érdeke is.

2.

A legnagyobb, a legnehezebb kérdés, a legtöbb vitára, sértődésekre és ellentétekre számító probléma, a leginkább megfontolandó kérdőjel, a „kik”? Kik legyenek azok a képzőművészek, akik helyet kapnak a kortárgalériában. Az első, amit le kell szögezni, hogy azok, akik ma, napjainkban Szegeden élnek, alkotnak. Akik vállalták a szegedi életet, a „szegedi művész” címet. Akiket fel lehet keresni műtermükben, akik ebben a városban fejtik ki művészi tevékenységüket, itteni harcok fegyveresei. Ez nem provinciális. Nem a kitekintés hiánya, nem a beszűkülés jele. Nemcsak a lehetőségek szerénysége igényli ezt, de a mai szegedi képzőművészet rangja, ismeretessége, önállóvá váló törekvése, bizonyítási igénye is ezt követeli. A mérhetőség, a számontartás, a differenciálhatóság érdekében.

Itt bukkan fel a másik „nagy” kérdés, a minőség kérdése. Ki kapjon helyet a falakon. Az Alapítók? Vagy mások is? Ebben a kérdésben egy rossz példával elődönthető a kérdés: Czöbel Béla ezen az alapon nem kapna egy tenyérnyi helyet sem a Galéria falain. A mű legyen a mérce? Egy mű még nem művészet. De ha valaki: festő, grafikus vagy szobrász 20-30 alkotásával közönség elé állt, önálló kiállításon bizonyította művészi színvonalát, törekvéseinek irányát, egy pálya szakaszának képekben is kiteljesedett eredmé-

nyeit — azoknak ott a helye a szegedi képzőművészek mozaikképén.

Az lenne a legegyszerűbb, legrugalmasabb megoldás, ha a művészek választanák ki, adnák a Galériának azt az egy-egy alkotást, zsűrizett műveikből. Ennek felelősségét mindenki átérzheti, hiszen saját érdeke is, hogy olyan alkotás képviselje, mely legjobban reprezentálja mai alkotói szakaszát. Hangsúlyozom, mai szakaszát, mert nem állandó kiállításról van szó. A szegedi Galériának egyik ismérve kell hogy legyen, hogy rugalmasan, gyorsan reagál a fejlődésre. Egy-két évenként új, friss anyagot kell bemutatnia.

3.

Ahhoz, hogy az élő szegedi művészek alkotásaiból összeálljon ez a mozaikkép, összefogásra van szükség.

Alkotói vitával, a lehető legobjektívebb mérlegelésekkel meg lehet, és meg kell teremteni (mégpedig a nagyon közeli jövőben!) a szegedi Galériát, úgy, hogy híven tükrözze a város képzőművészetének mai arculatát, útjait és megvalósulását, úgy, hogy az egyre teljesebb szegedi művészet önállóvá váló törekvéseinek, versenyezőképességének első bizonyítéka, komoly és elismerésre méltó fegyverténye legyen.

Tandí Lajos

Válási árvák

A köznyelv többnyire nem értésük, hanem szigorúan minősít. Mondhatnánk úgy is, beszélt nyelvünk a dolgokat nagyon találóan nevével nevezi. Egy ilyen, legújabb alkotásunk ez a két szó egymás mellett: „válási árvák”. Talán bírósági tárgyalóteremben hangzott el először, de lehet, hogy gyámügyi előadó mondta ki a kéréseket len szülőknek, akik egymás elleni indulatukban mindenre gondoltak, csak éppen a gyermekükre nem. Tény, hogy ma már egyre többször találkozunk ezzel a fogalommal. Hazánkban ezer lakosra nyolc válás jut, s a felbontott házasságok 61 százalékában találni kiskorú gyermeket. Köztudott, hogy házassági bontóperekben a nemzetközi statisztikában az „élvonalhoz” tartozunk. S ami sajnós, ezzel együtt jár, a széthullott házasságok nyomában gyermekek maradnak félárván, nőnek fel csonka családban.

Az 1970-ben felbontott 22 841 házasságban a válást megelőzően 21 363 gyermek született, s közülük a válóper idején 16 657 volt kiskorú. Erről az adatról keveset beszélünk. Ma Magyarországon 85 ezren nevelik egyedül gyermeküket, s ezek között igen kevesen akadnak özvegyek, nagy többségük családi állapota: elvált.

Válóperes bírónak véget nem érő tárgyalásai során nem kis gondot okoz a válófelek gyermekeinek sorsa. Az esetek többségében ugyanis a házaspár bontóperük során kivetkőznek jó-

érzésükből, minden mást elhomályosít előtük volt házastársuk iránti gyűlöletük. A gyerek birtoklásáért folyó méltatlan és sokszor látványos küzdelmet, illetve „színjátékot” nem egyszer vezeti a másik iránti bosszúvágy, vagy a lakás megtartásának szándéka és egyéb anyagi érdekek. A gyermekre — aki két szülő küzdelmében kárvalottan ottmarad a harmonikus családi környezetből és egyik szülőjétől megfosztottan — ilyenkor alig-alig gondolnak az édesapák, édesanyák.

Van egy elvi döntése a Legfelsőbb Bíróságnak (XXI. számú), amelyet minden válófelel kivülről meg kellene taníttatni. Így szól ebből két mondat: A gyermek egyik félnél való elhelyezése nem jelenti azt, hogy a másik szülőjét teljesen elvegye. A házasság felbontása nem járhat azzal, hogy a gyermek bármelyik szülőjét nélkülözze.

A válófelek, az egykor egymás nélkül az életüket elképzelni sem tudó szerelmesek, majd boldog apák és anyák, ilyenkorra — már át-hidalhatatlan távolságra kerülve egymástól — elfelejtik, hogy elválásuk ellenére is életük végéig közös szülei maradnak gyermekeiknek.

A pereskedésnek a tapasztalatok szerint sajnós, a válóper befejeztével sincs vége. Visszatérő, majd hirtelen állandó kliensei lesznek a bíróságoknak, a láthatási viták, a tartásdíjperék igazán csak ezután veszik kezdetüket. És ezenközben vélt vagy valódi sérelmükben a szülők csatároznak a gyermek megnyeréséért, valósággal hadat viselnek egymással. Elvakultságukban kitergetik a gyermek előtt apjuk vagy anyjuk hibáit, holott a gyermek nem lehet szülei döntőbírája nemcsak kora és tapasztalatlansága miatt, hanem azért sem, mert neki mindkét szülőjére egyformán szüksége van. Sokszor éppen ezt nem értik meg a volt házaspár, s ezzel a magatartásukkal teszik gyermeküket válási árvává.

Az orvostudományban már jelentős helyet foglal el a megelőzés, az egészség megőrzésének feladata, a betegek gyógyítása mellett. A házasságban élni tudást is örízni kellene, tanítani a most házasulóknak az együttélés fenntartásának és megszilárdításának, érzelmi és erkölcsi gazdagításának

szükségét. Ez a válást megelőző tevékenység azonban hiányzik és nagyon sokan első indulatukból is könnyen mondják ki: váljunk el! Akadnak, akik azt tartják, az a modern ember, aki nagy lelki „rugalmassággal”, a kapcsolatait könnyedén megszakítva él szabadságával, jogi lehetőségeivel. Ez nagy tévedés. Vállalni a hozzánk tartozókat hibáikkal együtt, megvalósítani önszűkítést helyett a másikkal való törődést, megőrizni a családot, ez az ember boldogulásának lehetősége. Az elvakult boldogságkergetők hiába válnak el, egyszer, kétszer, háromszor, egy életből többet nem csinálhatnak. Legfeljebb gyermekeiket teszik sok esetben boldogtalanlanná. A gyors válások könnyelmű, rossz divatjának kellene leáldoznia ahhoz, hogy kikopjon köznyelvünkől ez a két szó: „válási árvák”.

Kocsis Éva

NAPI KISLEXIKON

a szakmunkás-képzésről

Általában a február az a hónap, amikor az iskolák végző osztályainak valamelyikébe járó tanulónak véglegesen el kell döntenie, milyen pályát választ, hol kíván továbbtanulni.

Lehetőségek? Csongrád megyében a következő években is tovább fokozódik az iparosodás üteme. Ennek következtében egyre nagyobb szükség lesz szakmunkásokra. Évente mintegy hateraz új munkásra van szükség a megyében, főként az iparban és az építőiparban. A haterazból háromezer jól képzett szakmunkásra tart igényt az ipar. Ez nemcsak a fiúk részére kínál bőségesen elhelyezkedési lehetőséget, hanem a lányoknak is. Nemcsak az ipar, hanem a mezőgazdaság is fejlődik. A szövetkezetekben, állami gazdaságokban évente mintegy 600 szakmunkásra van szükség.

A képzés?

A technika fejlődésének következtében egyre nagyobbak a szakmunkások számára támasztott követelmények. Ehhez természetesen a szakmunkásképzés is alkalmazkodik. Néhány szakma megszerzésének például előfeltétele az érettségi bizonyítvány. Olyan szakmák ezek, melyek ismereteinek elsajátítása jó elméleti alapokat követel (pl. elektronikai, szabályozástechnikai műszerész). Ám a többi szakmához sem kell sokkal kevesebb elméleti tudás. Egyre inkább beválik az úgynevezett emelt-szintű (B tagozatú) szakmunkásképzés, amely jobb elméleti alapokat ad. Akik pedig B tagozaton szerzik szakmunkásbizonyítványt, a középiskola harmadik osztályában tanulhatnak tovább, két év alatt leérettségizhetnek.

• Szakmák?

Szegeden közül választhatnak a fiatalok. Egyaránt könnyen találhatnak szakmát a fiúk és lányok, az általános, vagy a középiskolát végzők. A fiúkat szinte minden iparágban keresik, a lányok viszont inkább a könnyűiparban helyezkedhetnek el.

A Delta új száma

A gyógyító tűszúrás, vagyis az akupunktúra ősi keleti módszerét sokféle művelik a világban és nehezen megmagyarázható eredményei joggal igaztják korunk emberét. Sikeres alkalmazásáról és lassan kibontakozó elméleti kutatásáról bőséges szöveget és nyugati tapasztalatok alapján részletes cikket közöl a Delta Magazin új száma. Beszámol a lap a biológia forradalmának legújabb szenzációjáról, a vírussal végzett génműtről, és napirendre tűzi az önszervező automatákat, a számítógépet, „öntudatának” kérdését. A „szírnázó aktatáska és társai” címen felsorolt

új, magyar biztonsági be rendezések ismertetése a krimik hangulatát idézi, a gravitációs hullámok tárgyalása a csillagászat körébe vezet, s otthonunk szépítésére ad tanácsot a lakásdekorációról szóló cikk. Szerepel a témák között a műanyag-hulladék megsemmisítésének új módszere, a robotkormányzás hajók elve, a tűzjelző lézersugár és az autóversenyzés „szárguldo laboratóriuma”. Hírek, információk, újdonságok serege szerepel még a lap új számában, amelyet a szokásos módon száznál több — javarészt színes — látványos fotó egészít ki.

Vöröskőy János:

A FEKETE MACSKA visszatér

20.

Csakhamar kitűnt, hogy a tanárnő násfai megjelenése minden titokzatosságot nélkülöz: családlátogatásra érkezett. A szemközti házban ugyanis két tanítványa is lakik, két kislány az I/B-ből. Név szerint Balogh Erika, és barátnője, Medgyes Katalin, aki albérlő Erika szüleinél. Beke visszaemlékezett a dolgozatra: „Mivel Kati a barátnőm, én sem tudtam többé örülni a defektnek...”

— Baloghék — mondta a vasárnapi ügyeletet tartó rendőrtiszt — régi és megbízható násfai család. A férfi patikus, felesége a járási tanácsnál dolgozik...

Beke látta, amint a paralízis kislány torz, esetlen léptekkel, de mosolygó arccal átvonszolja magát a szemközti szobán. A többiek éppen főlemelték a likőröspoharukat.

— Az albérlő? — kérdezte.

— Medgyes Katalin — hangzott a telefonból — szeptember tizedikén jelentkezett be Baloghékhoz. Előző lakhelye Bakonyfűrt, vasútállomás. Született 1953-ban, Szolnok megyében...

— Köszönöm — mondta az őrnagy, és helyére tette a kagylót.

Mióta kitűnt, hogy a földrajz tanárnő nem akarta elfogadni a „segítségét”, nem engedte, hogy tanítványai átszálljanak a német turistabuszra, s így megakadályozta, hogy a lányosztály a végzetes időpontban a merénylet színhe-

lyén legyen, Beke felmentette Csalogány kisasszonyt a gyanú alól. Viselkedése, amelyre számos tanú volt, legalábbis valószínűvé tette ártatlanságát. Igaz, fennállt a lehetőség, hogy „fülemüle” hirtelen megdöndülte magát, isten ujját látta a defektben, és visszariadt a kitervelt tömeggyilkosságtól. Ebben az esetben, persze, számolnia kellett cinkostársai bosszújával. Ha eredetileg valóban hajlandó lemészároltatni a tanítványait, ha részt vesz a pokoli tervben, utóbb pedig keresztülhúzza, akkor alapos kockázatot vállal. A kémszervezet már az árulás lehetősége miatt is igyekszik végezni vele. De Csalogány kisasszony — bár azóta is szemmel tartották — semmiféle gyanúra nem adott okot: egyhangú, ártatlan vénlány életét élte.

A gyanú, amely kezdetben kettőjük között oszlott meg, az autóbuszsofőrök vallomása és a kirándulásról írt dolgozatok megismerése után egyértelműen Sárkány tanárnőre irányult.

Sajnos, még csak a gyanú...

A nyomozásban, amit a tömeges gyermekgyilkosság kísérletét követő órákban azonnal megindítottak, a három „könyvből revizor” mellett számosan közreműködtek, s e „szürke” segítőtársak munkájáról Kertész ezredes rendszeresen tájékoztatta Bekét. Arról is, amit a tanárnőről sikerült megtudniuk.

Olyan tényre, amely Sárkány tanárnő bűnrészességét bizonyította volna, nem bukkantak. Két adat azonban érdekesnek látszott. Az egyik, hogy a matematika tanárnőhöz, tanítványai közül éppen Medgyes Kati áll legközelebb. A másik, hogy a merev, fegyelmezett asszonyt nagyon régi, platói, de annál érzelmelesebb kapcsolat fűzi egy ifjúkori udvarlójához, egy idős veszprémi orvoshoz, akivel pár hónapja újra elkezdett levelezni. Személyesen — az eddigi adatok szerint — nem találkoztak még.

A rokonszenvet, amit a tanárnő a nyomorék kislány iránt táplál, most a látogatás is beigazolta. De milyen szerepe van a bűnyűben a

felújult érzelmi kapcsolatnak? Beke remélte, hogy az orvosra vonatkozó adatok, köztük fényképe is, a nap folyamán megérkeznek, s délután már a kezében lesznek. A kérdés csak az, hogy előbbre viszik-e a nyomozás ügyét, segítenek-e a megfejtésben?

Közben látta, hogy a szemközti szobában terítéket: a tanárnőt, úgy látszott, ott fogják ebédelni. Szabadkozott ugyan, menni akart, de Kati az útjába állt, nyakába csimpaszkodott, és átölelte. A kép meggitt, és ártatlan volt, mint egy leányregény illusztrációja...

Az őrnagy úgy intézte, hogy az autóbuzsmegállónál találkozzék a tanárnővel. A járat még nem állt be, amikor Beke odakanyarodott a Skodájával, és barátságosan kinyitotta az ajtót:

— Hazafelé? Magam is arra tartok! Ha jó a lelkiismerete, szálljon be nyugodtan...

A hang tréfás volt, de Sárkány tanárnő komolyan felelt:

— Természetesen — bólintott —, jó! Annál is inkább, mert eleget tettem kötelességemnek. A tanítványaim családját kerestem fel.

— Persze — helyeselt Beke, miközben elindította a kocsi —, családlátogatás! Csak nem ikerket tanít?

— Nem, Balogh Erika és Medgyes Kati együtt laknak. Kati albérlő.

— A sánta kislány?

— Igen, paralízis volt. A lába nyomorék, az ezse ellenben remek. Azt hiszem, kitűnő matematikus lenne. Korra gyerek, de szellemileg és lelkileg teljesen érett. Ezt, persze, a sorsa is megmagyarázza. Csinos, de a szenvedés okozta koravénység kiül az arccsokjára. Ettől természetesen, csak megindított. Kinevethet, de ha barátnőt kéne választanom magamnak, órá szavaznék...

— Miért nevetném ki?... Mint sors, persze, mégiscsak szörnyű!...

(Folytatjuk.)